

(i) Printed Pages : 8]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

2	6	6	3
---	---	---	---

Exam. Code :

0	3	0	8
---	---	---	---

Master of Arts 2nd Semester Examination

1047

ECONOMICS

(Contemporary Issues in Indian Economy-II)

(In All Mediums)

Paper : MAECO-202

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Note :- (i) Attempt *five* questions in all. Q. No. 1 is compulsory. Select at least *one* question from each Unit.

(ii) Each short answer type question carries 2 marks and each long answer type question carries 15 marks.

1. Attempt any *ten* parts from the following :

- (i) Growth of service sector in India.
- (ii) What do you mean by Competition Policy ?
- (iii) What are SEZs ?

N-374

(1)

Turn Over

- (iv) Components of service sector.
- (v) BASEL 1, 11, 111 norms for the financial sector.
- (vi) Deficit financing.
- (vii) Secondary market.
- (viii) What is the role of SEBI ?
- (ix) Explain the term Sustainable Public Debt.
- (x) Fiscal Imbalance in India.
- (xi) Partial convertibility of the rupee.
- (xii) Two objectives of WTO.
- (xiii) TRIMS.
- (xiv) Trade Policy in Pre-reform period.
- (xv) Need for FDI in India. 10×2=20

Unit-I

- 2. Explain the problems in the way of infrastructure development in India. Comment on Government Strategy for the development of infrastructure in India. 7,8
- 3. Describe the recent changes in public policy with regard to Competition Policy and Consumer Protection Act. 8,7

Unit-II

4. Discuss the growth and performance of capital market in India during the post-reform period. 8,7
5. Describe in detail the first and second generation financial sector reforms in India since 1991. 7,8

Unit-III

6. What do you mean by fiscal deficits in Central and State Finances ? Comment on their sustainability. 5,5,5
7. Write short notes on the following :
 - (a) Fiscal Responsibility and Budget Management Act
 - (b) Need for expenditure reforms. 8,7

Unit-IV

8. Write a detailed note on different stages of Liberalised Exchange Management System in India since 1991. 15
9. Explain the trends and issues associated with FDI in India. 7,8

- नोट :- (i) कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न कीजिए।
- (ii) प्रत्येक लघु उत्तरीय प्रश्न 2 अंक का है तथा प्रत्येक दीर्घ उत्तरीय प्रश्न 15 अंक का है।

1. निम्नलिखित में से दस भाग कीजिए :

- (i) भारत में सेवा क्षेत्र की वृद्धि
- (ii) प्रतियोगिता नीति से आप क्या समझते हैं ?
- (iii) SEZs क्या हैं ?
- (iv) सेवा क्षेत्र के अवयव
- (v) वित्त क्षेत्र के लिए BASEL 1, 11, 111 मानक
- (vi) वित्तीय ह्रास
- (vii) गौण बाजार
- (viii) SEBI की क्या भूमिका है ?
- (ix) सतत् सार्वजनिक ऋण की व्याख्या कीजिए।
- (x) भारत में वित्तीय असन्तुलन
- (xi) रुपये की आंशिक परिवर्तनीयता

(xii) WTO के दो उद्देश्य

(xiii) TRIMS

(xiv) पूर्व-सुधार काल में व्यापार नीति

(xv) भारत में FDI की आवश्यकता

10×2=20

इकाई-I

2. भारत में आधारभूत संरचना विकास में आने वाली समस्याएँ लिखिए। भारत में आधारभूत संरचना के विकास में सरकारी रणनीति की समीक्षा कीजिए। 7,8
3. प्रतियोगिता नीति तथा उपभोक्ता संरक्षण अधिनियम के सम्बन्ध में लोक नीति में हाल ही में हुए परिवर्तनों का वर्णन कीजिए। 8,7

इकाई-II

4. सुधारोत्तर काल में भारत में पूँजी बाजार की वृद्धि तथा निष्पादन का वर्णन कीजिए। 8,7
5. 1991 के बाद भारत में प्रथम तथा द्वितीय जनरेशन वित्तीय क्षेत्र सुधारों का विसतार से वर्णन कीजिए। 7,8

इकाई-III

6. केन्द्र तथा राज्य वित्तों में वित्तीय ह्रास से आप क्या समझते हैं ? इनकी सततता पर टिप्पणी कीजिए। 5,5,5

7. निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणियाँ लिखिए : OTW (lix)

(a) वित्तीय उत्तरदायित्व तथा बजट प्रबन्ध अधिनियम

(b) व्यय सुधारों की आवश्यकता 8,7

इकाई-IV

8. 1991 से भारत में उदारपूर्ण विनियम प्रबन्ध व्यवस्था के विभिन्न स्तरों पर विस्तृत टिप्पणी लिखिए। 15

9. भारत में FDI से जुड़ी प्रवृत्तियों तथा मुद्दों का वर्णन कीजिए। 7,8

8.1

8.2

8.3

8.4

II-इकाई

8.5

8.6

8.7

8.8

8.9

8.10

8.11

8.12

8.13

III-इकाई

8.14

8.15

8.16

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(2) ਹਰ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ ।

1. ਨਿੱਚੇ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੱਸ ਭਾਗ ਕਰੋ :

- (1) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਧੀ
- (2) ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
- (3) SEZs ਕੀ ਹਨ ?
- (4) ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ
- (5) ਵਿੱਤ ਖੇਤਰ ਲਈ BASEL, 1, 11, 111 ਮਾਣਕ
- (6) ਵਿੱਤੀ ਹਾਸ
- (7) ਗੈਰ ਬਾਜ਼ਾਰ
- (8) SEBI ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ?
- (9) ਸਰਵਜਨਿਕ ਮਿਆਦ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (10) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਅਸੰਤੁਲਨ
- (11) ਰੁਪਏ ਦੀ ਅੰਸ਼ਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ
- (12) WTO ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼
- (13) TRIMS
- (14) ਪੂਰਵ-ਸੁਧਾਰ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ
- (15) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ FDI ਦੀ ਲੋੜ

10×2=20

ਇਕਾਈ-I

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੋ। 7,8
3. ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 8,7

ਇਕਾਈ-II

4. ਸੁਧਾਰ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਪਾਦਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 8,7
5. 1991 ਦੇ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਜਨਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਤੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 7,8

ਇਕਾਈ-III

6. ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁੰਤਰਤਾ ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। 5,5,5
7. ਨਿੱਚੇ ਲਿਖੇ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖੋ:
 - (1) ਵਿੱਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਬਜਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧਿਨਿਯਮ
 - (2) ਖਰਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ8,7

ਇਕਾਈ-IV

8. 1991 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਾਰਪੂਰਣ ਗਿਰਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ। 15
9. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ FDI ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਮੁਦਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 7,8